

LEGE
pentru modificarea și completarea Codului electoral

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Codul electoral Nr.1381-XIII din 21 noiembrie 1997 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1997, nr.81, art.667), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. Articolul 13:

alineatul (1) litera c) se completează în final cu cuvintele „*dacă nu și-au ispășit pedeapsa*”.

la alineatul (3) cuvintele “*precum și membrii Guvernului și funcționarii publici,*” se substituie prin cuvintele “*membrii Guvernului și alte persoane cu funcții de răspundere*”.

2. La articolul 15 alineatul (2) textul „*iar în cazul când nu sînt acceptați, li se va da răspuns în scris în care vor fi indicate motivele neacceptării.*” se substituie cu următoarea propoziție: “*Candidaturile propuse trebuie să fie persoane care au dreptul de a alege și a fi aleși*”.

3. Articolul 16:

alineatul (3) se exclude.

alineatul (4) devine alineatul (3) și după cuvintele „*prezentul cod*” se completează cu cuvintele „*legislația în vigoare*”.

alineatul (5) devine alineatul (4).

4. La articolul 17 alineatul (1):

în prima propoziție după cuvintele „*sînt aleși* ” se adaugă cuvintele „*prin vot secret*”;

ultima propoziție se exclude.

5. Articolul 18 alineatul (4):

cuvintele „*în termen de trei zile*” se exclud;

alineatul se completează în final cu propoziția „*Comisia Electorală Centrală comunică de îndată hotărârile sale organelor electorale și altor subiecți vizați*”.

6. Articolul 20:

la alineatul (1):

- litera c) va avea următorul cuprins: “*c) demitere*”;
- literele c), d), e) vor deveni respectiv d), e), f).

după alineatul (1) se introduce un noua alineat (2), cu următorul cuprins:

„*(2) membrul Comisiei Electorale Centrale este demis de către autoritatea care l-a desemnat în caz de:*

- a) adoptare în privința lui a hotărârii judecătorești definitive de condamnare pentru infracțiune săvârșită cu intenție;*
- b) pierdere a cetățeniei Republicii Moldova;*
- c) constatare, prin hotărâre judecătorească definitivă, a capacității de exercițiu restrânse sau a incapacității de exercițiu.”.*

Alineatele (2)-(4) devin alineatele (3)-(5);

În noul alineat (3) cuvântul „*unor*” se substituie prin cuvântul „*altor*”.

7. La articolul 21 alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„*(2) Funcția de membru al comisiei cu drept de vot deliberativ, degrevat de atribuțiile de la locul de muncă permanent, se asimilează cu funcția publică de rangul doi.*”.

8. La articolul 22 litera f) în final se adaugă un alineat nou cu următorul cuprins: „- *Ministerul Dezvoltării Informaționale, pentru asigurarea evidenței corespunzătoare a alegătorilor, inclusiv a celor aflați peste hotarele țării.*”.

9. Articolul 25:

La alineatul (1) prima propoziție, după cuvintele „*la cererea a*” se adaugă cuvintele „*cel puțin*”.

Articolul se completează cu un alineat nou, care va deveni alineatul (4) cu următorul cuprins:

„(4) Hotărârile și alte decizii ale Comisiei Electorale Centrale se comunică organelor electorale de nivel inferior și altor subiecți interesați sau vizați în cel mai scurt timp de la adoptare.”.

10. Articolul 26 alineatul (1):

la litera f), după cuvintele **“stabilește modelul”** se introduc cuvintele **“declarației despre veniturile și averea candidaților, al”**;

litera k) va avea următorul cuprins:

„k) elaborează “Manualul funcționarului electoral”, asigură instruirea funcționarilor și informează alegătorii despre procesul și procedurile electorale;”.

11. La articolul 27 alineatul (3) va avea următorul cuprins:

“(3) Consiliile electorale de circumscripție se constituie în baza propunerilor consiliilor locale, ale judecătoriilor de circumscripție, a partidelor și altor organizații social-politice reprezentate în Parlament, iar în cazul când propunerile nu sînt făcute în termen, funcțiile vacante se completează de Comisia Electorală Centrală, din rezerva funcționarilor electorali.”.

12. Articolul 28:

litera e) se completează în final cu cuvintele **„colaborînd în acest scop cu organele teritoriale ale Ministerului Dezvoltării Informaționale”**;

litera g) se completează în final cu cuvintele **„editează broșuri conținînd declarațiile de venituri ale candidaților în alegerile locale”**.

13. Articolul 29:

la alineatul (11):

- după propoziția a treia se introduce o nouă propoziție, avînd următorul cuprins: **„în cazul când propunerile nu sînt făcute în termen, funcțiile vacante se completează de consiliul electoral de circumscripție din rezerva funcționarilor electorali, cu informarea Comisiei Electorale Centrale.”**;

- propoziția a treia devine propoziția a patra și după cuvintele **„secției de votare”** se introduc cuvintele **“propuși de consiliile locale”**.

la alineatul (12) după cuvîntul **„aleg”** se introduc cuvintele **„prin vot secret”**.

la alineatul (15), după cuvintele **„participă la alegeri”** se introduc cuvintele **“cu excepția celor desemnați de partidele parlamentare”**.

14. Articolul 31 alineatul (1) se completează cu o nouă propoziție, avînd următorul cuprins:

„Sprijinul din partea autorităților administrației publice și a exponenților acestora se acordă numai la cerere și nu se poate manifesta prin acțiuni vădit disproportionale cu necesitățile existente”.

15. Articolul 32 alineatul (6) se completează în final cu propoziția:

„Judecătorii desemnați în componența consiliilor electorale nu pot examina litigiile cu caracter electoral din circumscripția respectivă, începând cu data formării consiliului”.

16. La articolul 33 alineatul (2) se completează în final cu cuvintele: *„cu condiția motivării în scris a necesității revocării”.*

17. Articolul 40:

la alineatul (1) după cuvîntul *„primărie”* se introduce cuvîntul *„pretură”*.

la alineatul (2):

- în propoziția a doua, după cuvîntul *„sine”* se introduc cuvintele *„sau despre alți alegători, cu cel puțin 5 zile înainte de alegeri”*;

- propoziția a treia se completează în final cu cuvintele *„iar deciziile acestora pot fi contestate de subiecții interesați în instanța de judecată, după procedura stabilită”.*

18. Articolul 43:

alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„(3) Persoanele care colectează semnături în listele de subscripție sînt responsabile de asigurarea autenticității datelor din acestea”;

alineatul (4) va avea următorul cuprins:

„(4) Se consideră nule și neavenite:

- listele de subscripție întocmite pînă la data începerii perioadei de desemnare a candidaților;

- listele de subscripție, cu semnături colectate de aceeași persoană, în care sînt depistate mai mult de 5% de semnături falsificate;

- listele de subscripție ce nu au fost semnate de colectorul semnăturilor;

- listele ce nu au fost autentificate prin ștampila autorității administrației publice locale.”.

19. Articolul 44:

la alineatul (1), textul de la litera e) va avea următorul cuprins:

„e) declarația candidatului cu privire la veniturile obținute în ultimii doi ani precedenți anului alegerilor și cu privire la averea deținută, inclusiv veniturile și averile deținute de membrii majori ai familiei candidatului care locuiesc împreună cu acesta, conform modelului aprobat de Comisia Electorală Centrală;”;

alineatul (7) se completează în final cu următoarea propoziție:

„Listele de candidați vor fi afișate și disponibile pentru consultare la fiecare secție de votare”;

articolul se completează cu alineatul (8), cu următorul cuprins:

„(8) Organele electorale respective vor edita broșuri, accesibile în orice secție de votare, conținând datele din declarațiile despre veniturile și averile candidaților înregistrați”.

20. Articolul 46:

din alineatul (5) se exclud cuvintele ***„precum și nu pot fi trași la răspundere penală, arestați, reținuți sau supuși unor sancțiuni administrative fără consimțământul organului electoral care i-a înregistrat, cu excepția cazurilor de infracțiuni flagrante.”;***

la alineatul (6):

- cifra „5” se înlocuiește cu cifra „15”;

- în final se adaugă o nouă propoziție cu următorul cuprins:

„După expirarea termenului enunțat, înregistrarea concurentului electoral sau a candidatului înregistrat poate fi anulată doar de organul electoral care l-a înregistrat, în baza deciziei instanței de judecată, precum și în caz de deces sau survenire a condițiilor stabilite în articolul 13 alineatul (2) al prezentului Cod.”;

la alineatul (7) după cuvintele ***„își retrage candidatura”*** se adaugă cuvintele ***„sau înregistrarea este anulată”.***

21. Articolul 47:

la alineatul (1), cuvintele ***“și normelor etice”*** se înlocuiesc cu cuvintele ***“, nu afectează reputația sau drepturile altora, autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”;***

la alineatul (10), propoziția a doua se completează în final cu cuvintele ***„cu excepția întâlnirilor ad-hoc, care se organizează liber”;***

la alineatul 12 se adaugă o propoziție nouă, cu următorul cuprins: ***„Normele privind plasarea în condiții egale a publicității electorale pe panourile publicitare, inclusiv cele aflate în proprietate privată, se aprobă de Comisia Electorală Centrală și se aduc la cunoștință publică concomitent cu începerea perioadei electorale”***;

la alineatul (13) se adaugă în final o nouă propoziție, cu următorul cuprins ***„Deciziile respective ale autorităților administrației publice locale sînt afișate imediat la sediul acestor autorități și aduse la cunoștința subiecților interesați prin intermediul mijloacelor de comunicare în masă, altor mijloace de comunicare disponibile”***.

22. La articolul 49 alineatul (2), în finalul primei propoziții se completează cu cuvintele ***„pe hîrtie opacă (mată)”***.

23. Articolul 53 se completează cu alineatul (7) avînd următorul cuprins:
„(7) Biroul electoral decide asupra prelungirii cu cel mult 2 ore a termenului votării pentru a permite să-și realizeze drepturile alegătorilor ce stau în rînd la secția de votare respectivă, înștiințînd imediat despre prelungire consiliul electoral de circumscripție”.

24. Articolul 54 alineatul (1) se completează cu propoziția ***„Aceste cazuri vor fi consemnate aparte în raportul biroului electoral al secției de votare”***.

25. Articolul 59 alineatul (3) se completează în final cu cuvintele ***„și observatorilor”***.

26. Articolul 60 alineatul (2) se completează în final cu cuvintele ***„și observatorilor”***.

27. Articolul 62:

la alineatul (1) se completează în final cu cuvintele ***„în conformitate cu prevederile Legii privind Fondul Arhivistic al Republicii Moldova”***;

la alineatul (2):

- în textul de la litera a), după cuvintele ***„buletinele de vot”*** se introduc cuvintele ***„buletinele valabile”***;
- textul de la litera b) se exclude;
- litera c) devine litera b);

la alineatul (3) după cuvintele ***„cu privire la”*** se introduc cuvintele ***„păstrarea documentelor electorale”***.

28. Articolul 63:

la alineatul (4) prima propoziție cuvintele „*la consiliile electorale*” se înlocuiesc prin cuvintele „*sau a consiliilor electorale*”;

alineatul (5) va avea următorul cuprins:

„(5) Observatorii din partea asociațiilor obștești acreditați de Comisia Electorală Centrală și observatorii acreditați de Ministerul Afacerilor Externe pot monitoriza procesul electoral pe întreg teritoriul țării și la toate secțiile de votare, iar observatorii acreditați de consiliile electorale de circumscripție, doar pe teritoriul circumscripției respective. Observatorii acreditați au dreptul să asiste la toate operațiunile electorale, la toate ședințele organelor electorale, inclusiv în ziua alegerilor, fără a interveni în procesul electoral sau în alte operațiuni electorale și să informeze președintele organului electoral despre neregulile observate. Observatorii pot cere copii de pe actele electorale, care se eliberează în baza unei cereri orale.”;

alineatul (6) se completează cu propoziția „*Regulamentul privind acreditarea observatorilor naționali și internaționali se adoptă prin hotărâre a Comisiei Electorale Centrale*”.

29. Articolul 64 alineatul (3) se expune în următoarea redacție:

„(3) În perioada electorală orice sondaje de opinie privind preferințele politice ale alegătorilor pot fi efectuate numai cu condiția comunicării prealabile la Comisia Electorală Centrală, cu indicarea detaliată a elementelor sondajului preconizat: eșantion, întrebări, număr de intervievați, marja de eroare, datele companiei, modul de finanțare etc. Rezultatele acestor sondaje pot fi date publicității cel mai târziu cu 5 zile înainte de ziua alegerilor. În ziua alegerilor, până la închiderea secțiilor de votare, se interzice a da publicității în mijloacele de informare în masă materiale, inclusiv interviuri cu alegătorii, despre numărul de voturi întrunite de concurenții electorali pe parcursul zilei și despre șansele lor, inclusiv rezultatele exit-poll-urilor. Organizațiile calificate care intenționează să organizeze exit-poll-uri își vor coordona activitatea cu Comisia Electorală centrală, care va elabora regulile generale în domeniu.”.

30. Articolul 65 alineatul (1):

după cuvântul „*acțiunile*” se introduce cuvântul „*inacțiunile*”;

se completează cu propoziția „*sesizarea instanței de judecată trebuie precedată de adresarea prealabilă în organul electoral a cărui acte se contestă sau organul electoral ierarhic superior*”.

31. Articolul 66 alineatul (3) cuvintele „*Curtea Supremă de Justiție*” se înlocuiesc cu cuvintele „*Curtea de Apel Chișinău*”.

32. La articolul 67 alineatul (2):

după cuvintele „*se examinează*” se introduc cuvintele „*de organele electorale sau instanțele de judecată*”

alineatul se completează cu propoziția:

„*La examinarea contestațiilor și litigiilor instanța de judecată va acorda prioritate celor care privesc înregistrarea concurenților electorali și corectitudinea întocmirii listelor electorale*”.

33. Articolul 69:

alineatul (2) se completează cu litera c) cu următorul cuprins:

„*c) anularea înregistrării*”.

se introduce alineatul (3) cu următorul cuprins:

„*(3) Anularea înregistrării poate fi aplicată doar în baza unei decizii judecătorești definitive prin care se constată:*

a) folosirea intenționată de către concurentul electoral a fondurilor financiare și materiale nedecarate sau depășirea plafonului mijloacelor din fondul electoral, în toate cazurile în proporții considerabile (mai mult de 10 % din suma-limită);

b) nedecararea de către candidați a veniturilor și averilor, după modelul corespunzător.”.

34. La articolul 76 alineatul (3) propoziția a doua se exclude.

35. Articolul 89 alineatul (2) după cuvintele „*Comisia Electorală Centrală*” se introduc cuvintele „*dar numai devreme de soluționarea definitivă de către instanțele de judecată a eventualelor contestații depuse conform procedurilor stabilite de legislație*”.

36. La articolul 92:

alineatul unic devine alineatul (1);

articolul se completează cu alineatul (2), cu următorul cuprins:

„*(2) În cazul declarării alegerilor nule în anumite secții de votare, Comisia Electorală Centrală îndeplinește următoarea procedură:*

a) se întocmește șirul descrescător prevăzut la articolul 87, luându-se în calculul inițial și datele nule;

b) dacă numărul de buletine în secțiile de votare în care au fost admise încălcări necesită excluderea din șirul descrescător a cărorva mandate, se procedează la excluderea lor și la atribuirea mandatelor doar candidaților care rămân în șir când se exclud datele fraudate;

c) se efectuează alegeri repetate în secțiile respective de votare;

d) se efectuează atribuirea finală a mandatelor rămase conform șirului descrescător și datelor acumulate în alegerile repetate.”.

37. Articolul 143 alineatul (4) se completează cu propoziția:

„Textul întrebării supuse referendumului consultativ se redactează în manieră neutră, fără ambiguități sau sugerarea răspunsului”.

38. Articolul 163:

alineatul unic devine alineatul (1);

articolul se completează cu alineatul (2) cu următorul cuprins:

„(2) Toți subiecții interesați să facă în mass-media publică agitație pentru sau contra problemelor scoase la referendum republican trebuie să-și declare în prealabil opțiunea la Comisia Electorală Centrală, pentru a asigura reglementarea corespunzătoare a reflectării”.

39. Articolul 186 alineatul (1) se completează cu cuvintele *„doar în cazul că semnăturile de susținere au fost colectate cu încălcări”.*

40. Articolul 194:

alineatul unic devine alineatul (1);

articolul se completează cu alineatul (2), cu următorul cuprins:

„(2) Toți subiecții interesați să facă în mass-media publică agitație pentru sau contra problemelor scoase la referendum local trebuie să-și declare în prealabil opțiunea la consiliul electoral de circumscripție, pentru a asigura reglementarea corespunzătoare a reflectării”.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

EXPUNERE DE MOTIVE

la proiectul legii pentru modificarea și completarea Codului electoral

Proiectul de lege este elaborat întru executarea prevederilor Hotărârii Parlamentului nr.284/11.11.2005 cu privire la aprobarea Programului calendaristic al acțiunilor legislative în conformitate cu Rezoluția și Recomandările Comisiei pentru respectarea obligațiilor și angajamentelor statelor membre ale Consiliului Europei. Punctul 4 din programul calendaristic respective prevede introducerea în legislația și practicile electorale a recomandărilor Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția a Consiliului Europei) și ale OSCE (Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului).

Elaborarea proiectului a fost precedată de analiza complexă a expertizelor, avizelor și recomandărilor instituțiilor internaționale sus-numite, de studierea practicii alegerilor parlamentare și locale din anul 2005, precum și de solicitarea propunerilor asupra perfecționării legislației și procedurilor electorale de la toți subiecții interesați, experții în materie electorală, proceduri judiciare, a mass-media scrisă și electronică. La elaborarea proiectului s-a ținut cont de prevederile Codului bunelor practici în materie electorală (adoptat de Comisia de la Veneția în anul 2002), propunerile fondului IFES, recomandările observatorilor din cadrul „Coaliției 2005” și propunerile formulate de participanții la diverse conferințele naționale și internaționale cu tematică electorală.

Principalele aspecte asupra cărora se atrage atenție sporită în expertizele și recomandările menționate vizează:

1. Corectitudinea întocmirii și modificării listelor electorale.
2. Modul de formare și de desfășurare a activității organelor electorale.
3. Statutul membrilor Comisiei Electorale Centrale și garanțiile mandatului acestora.
4. Desfășurarea campaniei electorale și reflectarea ei în condiții egale de către mass-media.
5. Colectarea semnăturilor în sprijinul candidaților independenți și pentru inițierea referendumurilor.
6. Procedurile judiciare aplicabile și operativitatea lor.
7. Totalizarea rezultatelor votării, asigurarea operativității și transparenței activităților inerente.
8. Stabilirea unor proceduri clare și corecte pentru înregistrarea și activitatea observatorilor.

Toate aceste aspecte și multe alte momente de ordin tehnic au fost analizate detaliat găsindu-și reflectarea adecvată în proiectul de lege. O analiză detaliată cu indicarea argumentării pentru fiecare modificare propusă se anexează (*Tabel*).

ADEPT